

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 24.4.2009 г.
COM(2009) 192 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ
ПАРЛАМЕНТ**

**Доклад за напредъка в областта на възобновяемата енергия:
Доклад на Комисията съгласно член 3 от Директива 2001/77/ЕО, член 4,
параграф 2 от Директива 2003/30/ЕО и относно изпълнението на Плана за
действие на ЕС за биомасата, COM(2005)628**

{SEC(2009) 503 окончателен}

1. Увод

През 1997 г. Европейската комисия публикува Бяла книга за възобновяемата енергия¹, в която бе обявена целта за удвояване до 2010 г. на дела на възобновяемата енергия, така че той да достигне 12%. Формулирането на тази политика за възобновяема енергия бе основавана на необходимостта да бъдат взети мерки по въпросите на устойчивото развитие, свързани с изменението на климата, замърсяването на въздуха, подобряване на сигурността на енергийните доставки в Европа, както и за увеличаване на европейската конкурентоспособност и за промишлено и техническо новаторство. Също така, в Бялата книга бяха обявени: стратегия за възобновяемата енергия и план за действие, като бе изтъкната необходимостта да се развият *всички* възобновяеми енергийни източници, да се създадат стабилни политически рамки и да се подобрят режимите за проектиране и достъпът до електроенергийната мрежа за централите, използващи възобновяеми източници.

Ключов елемент от Плана за действие бе приемането на европейско законодателство за осигуряване на стабилна политическа рамка, изясняващо какво е очакваното развитие на възобновяемата енергия във всяка държава-членка. В двата ключови законодателни документа (Директивите 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО) бяха формулирани цели за 2010 г. за всички държави-членки, както и необходимите действия за подобряване на растежа, развитието и достъпа до мрежата на възобновяемата енергия. Също така, през 2005 г. бе приет План за действие за биомасата², който да насочи вниманието към конкретната необходимост за държавите-членки да разработват европейските ресурси от биомаса.

Бяха подготвяни периодични оценки и доклади за напредъка на ЕС за постигане на целите за 2010 г. и изобщо за съответните дейности за развитие на възобновяемата енергия. В публикуваните през 2007 г. доклади, както и в Пътната карта за възобновяемите енергийни източници³ бе посочено, че напредъкът на държавите-членки е сравнително бавен и че вероятно ЕС като цяло няма да успее да постигне целта си за 2010 г. В Пътната карта бяха изяснени възможните причини за това, включително чисто индикативният характер на националните цели и несигурната инвестиционна среда, създавана от съществуващата правна рамка. По тези причини Европейската комисия предложи нова, по-строга рамка за развитие на възобновяемата енергия, както и по-твърди, правно обвързващи цели за 2020 г. След като бе проведено широко обществено обсъждане през 2007 г. и бе получена подкрепа от Европейския съвет⁴ и Европейския парламент⁵, Комисията предложи ново законодателство, обхващащо всички видове възобновяема енергия, и определи нови цели за 2020 г., с оглед да бъде осигурена стабилна регулаторна рамка за предстоящото десетилетие. Тази нова Директива за възобновяемата енергия вече е съгласувана⁶.

¹ COM(1997)599 "Energy for the future: renewable sources of energy" („Енергия за бъдещето: възобновяеми източници на енергия“)

² COM(2005)628 "Biomass Action Plan"

³ COM(2006)848 „Пътна карта за възобновяемите енергийни източници“

⁴ Съвет на Европейския съюз, Заключение на Председателството 7224/1/07, REV 1, 2 май 2007 г.

⁵ Доклад на Европейския парламент А6-0287/2007, 20/7/2007 г.

⁶ Успоредно с това, Европейската комисия промени Насоките на Общността относно държавната помощ за защита на околната среда (ОВ С 82, 1.4.2008 г., стр. 1). Също така, Общият регламент за групово освобождаване (ОВ L 214, 9.8.2008 г., стр.3) дава възможност за групово

Целта на настоящия доклад е да предостави информация за постигнатия напредък след периода, разгледан в докладите от 2007 г., както се изисква съгласно двете действащи директиви в разглежданата област (2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО), с основно внимание върху данните за годините от 2004 г. до 2006/2007 г.⁷ В доклада също се разглеждат и въпроси на бъдещето, като е описано днешното състояние на развитието на възобновяемата енергия и е обяснено как новата рамка ще способства за растежа в близките години на използването на възобновяеми енергийни източници, включително и на биомаса.

2. ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОбНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ

В член 3, параграф 4 от Директива 2001/77/ЕО е формулирано изискване към Европейската комисия да публикува двугодишни доклади относно своята оценка на напредъка на държавите-членки за изпълнение на националните индикативни цели за възобновяема енергия. В последния доклад⁸ се изтъква, че въпреки постигнатия добър напредък през последните години, дялът на електроенергията от възобновяеми източници, който ЕС ще постигне към 2010 г., се очаква да бъде 19%, вместо поставените като цел 21%⁹. В този доклад се посочва, че преобладаващата част от растежа се дължи на нови вятърни генератори, инсталирани в ограничен брой държави-членки. Нещо повече, в доклада е отбелязано, че се е оказало необходимо да се открият процедури за нарушение срещу някои държави-членки.

След разглеждания в доклада период, темповете на растеж на дела на зеленото електропроизводство се ускориха — данните на Евростат сочат за 2006 г. дял от 15,7%¹⁰, при съответна стойност за 2004 г. 14,5%, но въпреки това, според анализите на Европейската комисия, целта за дял от 21% през 2010 г. не би могла да бъде постигната без значителни допълнителни усилия.

На следната диаграма са показани: **напредъкът за постигане на целта за 2010 г.** (колонките и лявата скала), както и **изменението на дяловете на електроенергията от възобновяеми източници в държавите-членки през периода 2004—2006 г.** (точките и дясната скала):

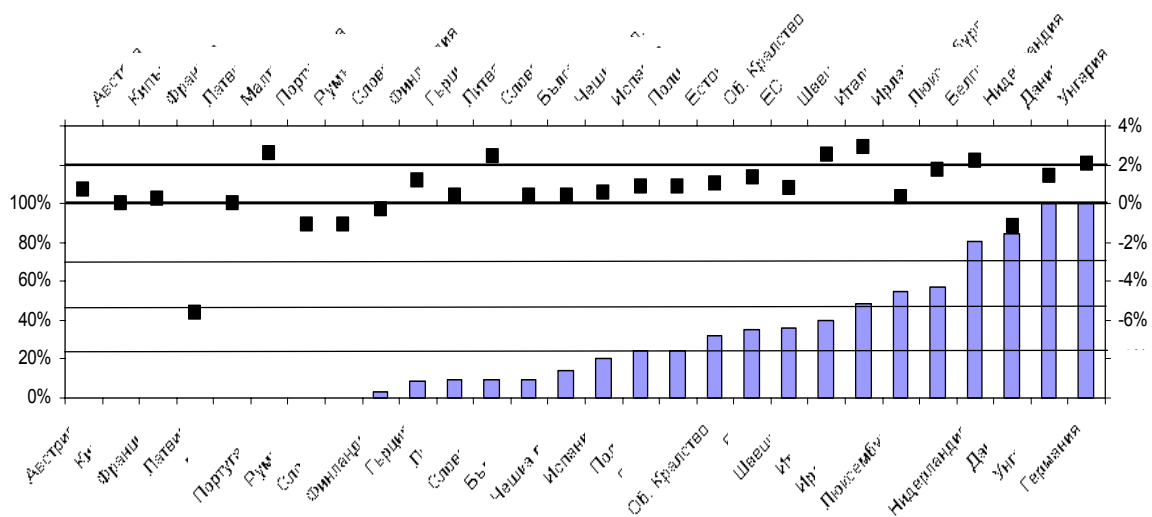
освобождаване при някои условия. И двете посочени мерки имат отношение към държавната помощ за възобновяема енергия.

⁷ За биогоривата са налице данни за 2007 г., но за електроенергията пълни данни за 2007 г. все още не са на разположение за всички държави-членки. По тази причина, за електроенергийния сектор са използвани последните данни на Евростат, които са за 2006 г.

⁸ COM(2006)849 „Доклад за напредъка по отношение на електроенергията от възобновяеми източници

⁹ Тази цел се отнася за дял от 21% на *електроенергията* от възобновяеми източници през *2010 г.* Тя не трябва да се смесва с целта за *2020 г.*, формулирана в новата Директива за възобновяемата енергия, която се отнася за дял, равен на 20% от *общата* енергия (а не само от електроенергията). Съгласно оценките на Европейската комисия, за постигането на този дял от 20% през 2020 г. ще е необходимо да се достигне дял на възобновяемата енергия в електропроизводството от около 33%.

¹⁰ Въз основа на нормализираното електропроизводство на ВЕЦ (нормализацията е направена по методика на Евростат, която би могло и да има различия с методите, прилагани в някои държави-членки).

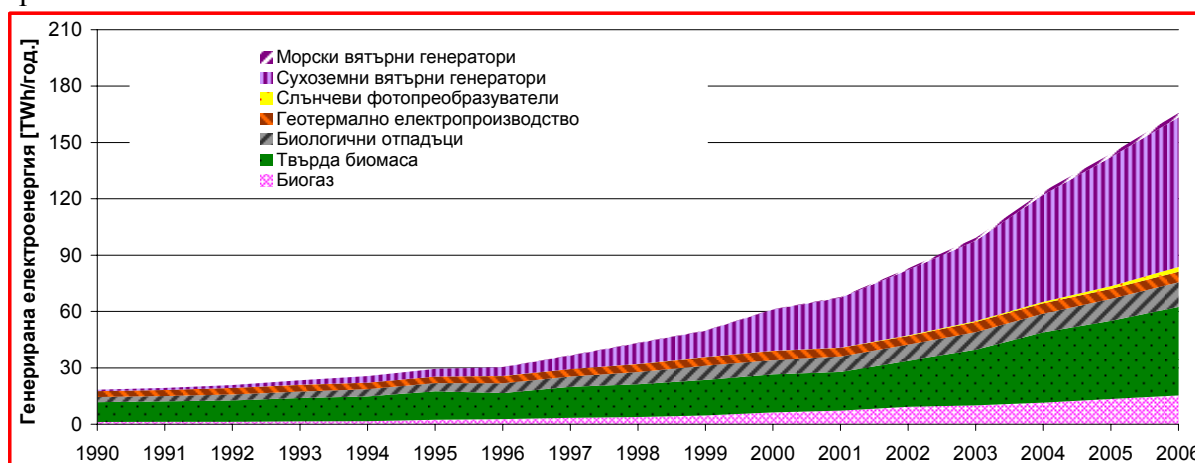
Източник: по нормализирани данни от Евростат за 2006 г. и данни за целите за 2010 г.

От горната диаграмата става ясно, че постиженията в различните държави-членки са разпределени много неравномерно — от една страна, Унгария и Германия¹¹ вече са постигнали съответните си цели, докато на редица други страни все още предстои да положат всички необходими усилия през оставащите две години, което показва, че е необходимо да бъдат предприети бързи и ефективни действия за започване на развитието. При наличието на шест държави-членки, които са увеличили през разглежданите две години своите съответни дялове с над 2 процентни пункта (в Германия, например, увеличението е от 10,6% на 12,6%), общият дял на електроенергията от възобновяеми източници в целия ЕС е нараснал с почти 1,5 процентни пункта (от 14,4% на 15,7%). Този общ показател, обаче, прикрива недостатъчните усилия в последно време в седем страни, чиито съответни дялове са се задържали на едно равнище или дори са намалели¹².

¹¹ От друга страна, в Унгария дялът на електропроизводството от възобновяеми източници е намалял през 2006 г. спрямо 2005 г.

¹² Въпреки че в случая на Латвия посоченият резултат се дължи по-скоро на нарастващото потребление на електроенергия, а не толкова на лекото намаление на електропроизводството от възобновяеми източници.

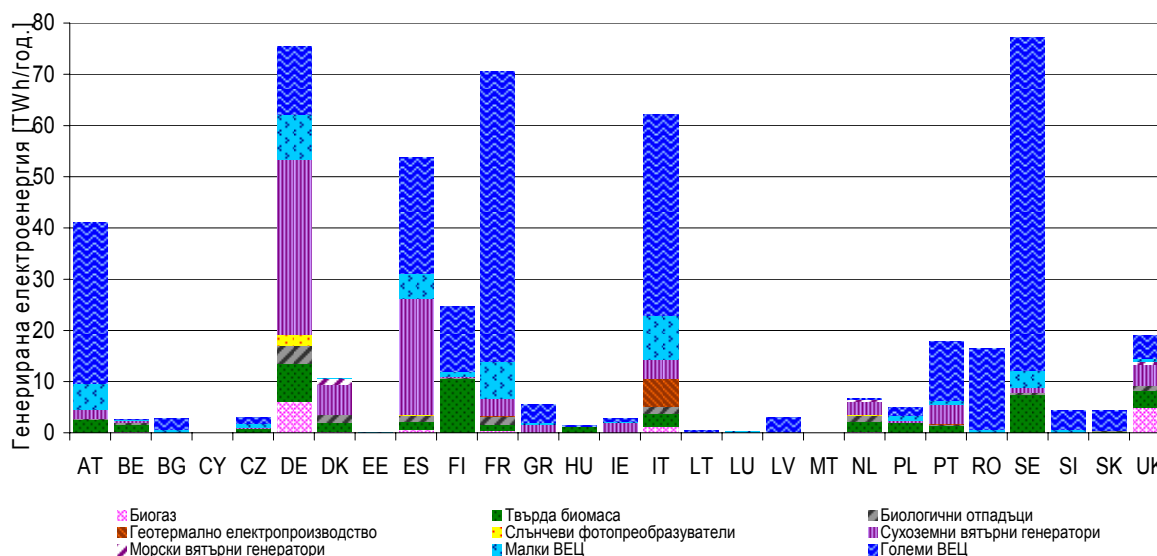
Ръстът на електропроизводството от възобновяеми източници се дължи на малък брой държави-членки, като използваните за тази цел технологии¹³ също са ограничени на брой:

Източник: "Promotion and growth of renewable energy sources and systems" Final Report, Ecofys et al. (hydropower excluded) („Насърчаване и ръст на възобновяемите енергийни източници и системи“, Окончателен доклад, Ecofys и др., не са включени ВЕЦ)

Ясно се вижда, че най-голям ръст има в използването на твърдата биомаса и на вятърната енергия. Ако се разгледат националните разпределения на дяловете на тези технологии, отново ясно личи, че основната част от ръста е постигнат от малко на брой държави-членки, а останалите държави-членки имат само ограничен или дори нулев напредък.

Разпределение по видове източници на електроенергията, генерирана от ВЕИ през 2006 г.

Източник: "Promotion and growth of renewable energy sources and systems" Final Report, Ecofys et al. („Насърчаване и ръст на възобновяемите енергийни източници и системи“, Окончателен доклад, Ecofys и др.)

¹³ Тъй като електропроизводството на ВЕЦ се е запазило на почти постоянно равнище, то не е включено в тази диаграма, показваща ръста.

2.1. Причини за различията в темповете на развитие

Направеният по-рано анализ на прилаганите в държавите-членки различни насърчителни схеми¹⁴ показва, че стабилността на тези схеми е характеристика от критично значение с оглед на улесняване на инвестирането. Следователно, насърчителните схеми от типа „тръгни и спри“, чийто бюджет бързо се изчерпва, както и измененията в насърчителната политика и в съответните правила вредят на развитието на електропроизводството от възобновяеми източници. Въпреки наличието на някои подобрения, като например разработването на преференциални изкупни цени за електроенергията от възобновяеми източници (feed in tariffs) и по-подробните тарифни позиции за отделните технологии, все още подобряването на съществуващите насърчителни схеми продължава да е от съществено значение, особено в тези държави-членки, които имат бавни темпове на растеж.

Редица нефинансови препятствия също предизвикват значителни задържащи фактори за ръста на електропроизводството от възобновяеми източници. По тази причина, в Директива 2001/77/ЕО има изискване за предприемането на действия за подобряване на информираността на потребителите (създаване на гаранции за произход), реформиране на административните процедури и осигуряване за електроенергията от възобновяеми източници на по-добър достъп до мрежата .

Прегледът на режима на гаранциите за произход показва, че той все още не е напълно въведен във всички държави-членки, като при това съществуват проблеми във връзка с надеждността, двойното отчитане и риска от представяне на едно и също количество възобновяема енергия пред две различни групи потребители. Всичко това генерално подкопава потребителския пазар за електроенергия от възобновяеми източници; а това е пазар, който можеше да бъде източник на доходи и следователно на инвестиции.

Въпреки, че Директива 2001/77/ЕО позволява на държавите-членки да дадат съгласие за прехвърляне на гаранции за произход и тези гаранции да се отчитат за изпълнението на целта на друга държава-членка (което би дало възможност на тази друга държава-членка да изпълни целта си по икономически най-ефективен начин), нито такива споразумения бяха сключени, нито такива прехвърляния бяха осъществени.

Административните процедури, свързани с проектирането и разработването на инсталации за възобновяема енергия, бяха предмет на внимателно разглеждане в предишни доклади¹⁴ на Европейската комисия. Постигнатият напредък, обаче, във връзка с която и да е от препоръките на Европейската комисия за административни реформи, изглежда малък. Процедурите продължават да са усложнени, необходимо е съгласуване от многобройни институции при получаване на разрешение за строеж, разрешение за проектиране или екологично разрешително. Наблюденията показват, че времето, необходимо за изпълнение на тези процедури и съпътстващата ги несигурност продължават да бъдат значителни възпиращи фактори.

Проблемите, свързани с присъединяването към електроенергийната мрежа често произтичат от липсата на правила за присъединяване към мрежата и от ненасочването на достатъчно административни ресурси за обработване на заявките. Отрицателно въздействие имат и някои технически проблеми, свързани с ограничените капацитетни възможности на мрежата да включва допълнителни електрогенериращи мощности с

¹⁴ SEC(2008)57 "The support of electricity from renewable energy sources" („Насърчаване на електропроизводството от възобновяеми източници“)

променлив режим, а също и генералната липса на стратегия за преодоляване на този проблем. Съществуват също и финансови ограничения, при наличието на различни и често неясни тарифни правила, които в много случаи са дискриминационни спрямо малките децентрализирани производители, в сравнение с големите традиционни производители на електроенергия.

Въпросите, свързани с достъпа до електроенергийната мрежа показват ролята, която играят големите производители на електроенергия в съвсем не идеалните от конкурентна гледна точка условия на вътрешния пазар. Неадекватностите на енергийния пазар, които наскоро бяха изтъкнати в третия пакет от документи на Комисията относно вътрешния енергиен пазар¹⁵, също допринасят за трудностите, които производителите на електроенергия от възобновяеми източници срещат при опитите си да получат достъп до пазара и възможност за честна конкуренция. По този въпрос също са предприети действия от Европейската комисия и навременното приемане и прилагане на пакета от документи ще осигури предприемането на значителни стъпки в реалната среда на енергийния пазар.

2.2. Процедури за нарушения

Горепосочените причини за бавния напредък в развитието на електропроизводството от възобновяеми източници не са нови. Те са изрично посочени в Директива 2001/77/ЕО. Въпреки Директивата, обаче, и въпреки мониторинга и указанията от Европейската комисия, някои държави-членки не предприеха адекватни мерки. За периода от 2004 г. насам, Европейската комисия бе принудена да открие 61 правни процедури срещу държави-членки за неспазване на Директивата. Италия е страната с най-много такива процедури — 13, следвана от Испания със 6, Австрия със 4 и Чешката република, Франция, Латвия и Полша с по 3. От тези 61 процедури, 16 все още не са решени. Европейската комисия ще продължи да наблюдава спазването от страна на държавите-членки на Директивата и при необходимост ще открива процедури за нарушение. Но от друга страна, бавният темп на развитие и големият брой на процедурите за нарушение също показват, че правната рамка не е достатъчно силна. Това е една от причините, поради които бе предложена нова Директива за възобновяемата енергия.

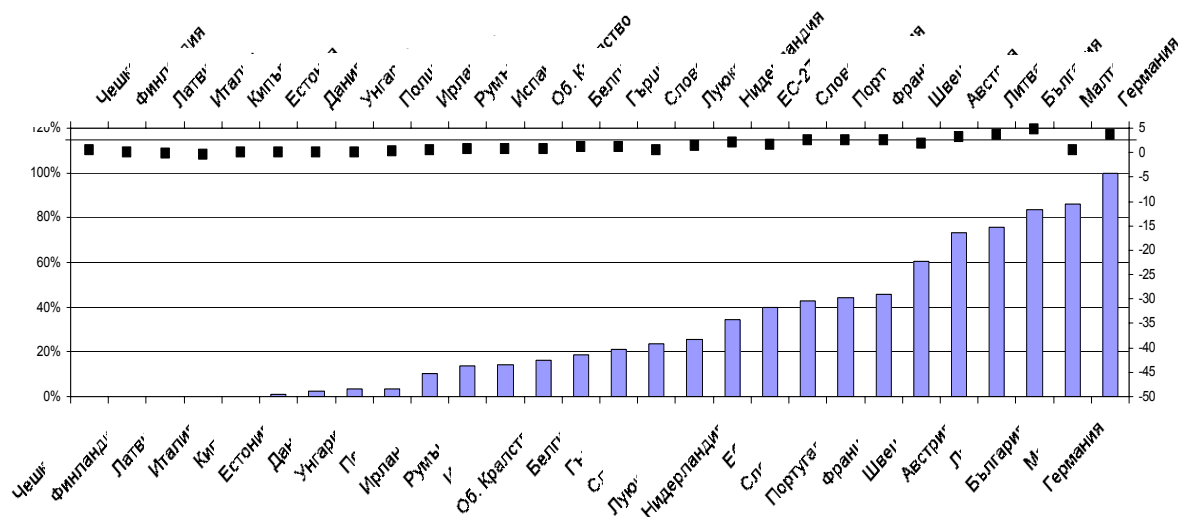
3. ВЪЗОбновяемата енергия в транспортния сектор

В Директивата за възобновяема енергия в транспорта (Директива 2003/30/ЕО) се изисква от държавите-членки да формулират цели за 2005 г. и 2010 г. по отношение на дела на възобновяемата енергия, заместваща бензин и дизелово гориво в транспорта, като минималните референтните стойности са съответно 2% за 2005 г. и 5,75% за 2010 г. Този документ е известен като „Директивата за биогоривата“, тъй като на практика почти цялата възобновяема енергия в този сектор в периода до 2010 г. се очаква да бъде под формата на биогорива.

¹⁵ Включително COM(2007)531 „Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1228/2003 относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електроенергия“

Докладът за напредъка от януари 2007 г.¹⁶ показва, че в 2005 г. дялът на биогоривата в ЕС е достигнал 1%, като единствено Германия и Швеция са постигнали референтните цели.

На следната диаграма са показани: **напредъкът за постигане на националните цели за 2010 г.** (колонките и лявата скала), **както и изменението на дяловете на възобновяемата енергия в транспорта през периода 2004—2006 г.** (точките и дясната скала):

Източник: Докладите на държавите-членки за 2006 г. и 2007 г., както и данни от EurObserver Biofuels Barometer

През 2006 г. и 2007 г. производството на биогорива се разви много по-бързо в сравнение с предходните години. През 2007 г. дялът на биогоривата в автомобилния транспорт е бил 2,6% (8,1 млн. тона н.е.). През периода от 2005 г. до 2007 г. дялът на биогоривата е нараснал с 1,6 процентни пункта, като за сравнение съответното увеличение през периода от 2003 г. до 2005 г. е било 0,5 процентни пункта. Ако ръстът продължи с този темп, през 2010 г. ще бъде достигнат дял от 5%.

През 2007 г. биодизелът е представлявал 75% (6,1 млн. тона н.е.) от възобновяемите горива в транспорта, като 26% от това количество е било от внос. Биоетанолът е представлявал 15% (1,24 млн. тона н.е.), от което количество 31% са били от внос. Останалите 10% идват от студенопресовано растително олио, използвано в Германия, Ирландия и Нидерландия, както и от биогаз в Швеция. Няма докладвано потребление на други видове възобновяема енергия в автомобилния транспорт. Използването на водород от различни източници остава незначително; използвани са в автомобилния транспорт и малки количества електроенергия от възобновяеми източници.

За известно време вносният биоетанол имаше значителна роля на европейския пазар, в резултат на по-ниската себестойност на етанола, произведен на база тропическа захарна тръстика, по-специално в Бразилия. Нетният внос на биоетанол е нараснал от 171 хил. тона н.е. през 2005 г. на 397 хил. тона н.е. през 2007 г. Търговският баланс на биодизела в ЕС се промени от положителен през 2005 г. (с износ 355 хил. тона н.е.) на отрицателен през 2007 г. (с внос на 1,8 млн. тона н.е.). Основна причина на тази

¹⁶ COM (2006)845 Доклад за напредъка в областта на биогоривата

промяна бе наличието на по-евтин метилов естер на соево масло, с произход от САЩ. Има известни основания да се счита, че тези по-ниски цени се дължат на факта, че за този вид биогориво се ползват субсидии в Съединените Щати, като по този начин се получи ефект на снижаване на цените (а дори и на производствените разходи) на европейското производство. В резултат от официално оплакване от европейския отрасъл за биодизел, Европейската комисия започна формално разследване през юни 2008 г. и през март 2009 г. наложи временни антидъмпингови и неутрализиращи мита.

3.1 Причини за различията в темповете на развитие

Ускореното развитие на използването на биогорива от 2005 г. насам отразява широкото прилагане на насърчителни системи на равнището на държавите-членки. Данъчните облекчения и задълженията за използване на биогорива остават двата най-често прилагани от държавите-членки инструменти за насърчаване на използването на биогорива. През периода 2005—2006 г. всички държави-членки, с изключение на Финландия, прилагаха освобождаването от акцизен данък като основна насърчителна мярка, а задълженията за използване на биогорива бяха прилагани само в 3 страни. От 2007 г. насам повече от половината държави-членки въведоха задължения за смесване на конвенционалните горива с биогорива, като в повечето случаи това бе съчетано с частични, но увеличаващи се равнища на данъка върху биогоривата. Някои страни използват квотен механизъм и търгове. Този механизъм дава възможност на правителствата да определят ежегодно количествата биогорива, които трябва да бъдат доставяни, като по този начин се създава известна регулация на пазара.

Ефикасното действие на данъчните облекчения и на новите мерки, от рода на задълженията за използване на биогорива, продължава да се проявява и в днешно време. За това свидетелстват примерите на държавите-членки, чието увеличение на използването на биогорива в периода 2005—2007 г. е над средното равнище (вижте диаграмата). От диаграмата също се вижда, че в девет държави-членки има много слаб напредък или изобщо няма напредък по посока на изпълнение на техните национални цели, което поражда загриженост дали тези цели ще бъдат действително постигнати.

3.2. Процедури за нарушения

За периода от 2005 г. насам, Европейската комисия е открила 62 правни процедури срещу държави-членки за несъответствие с изискванията на Директивата, голяма част от които се отнасят за неизпълнение на задълженията за докладване или за липса на формулиране на национални цели в съответствие с референтните стойности от Директивата. Най-много такива процедури имаше срещу Италия, Гърция и Финландия — по 5 процедури срещу всяка от тях, следвани от Франция, Дания и Ирландия с по 4 и Унгария, Австрия, Люксембург, Португалия и Словашката република с по 3. Тези процедури бяха успешно приключени. Европейската комисия ще продължи да наблюдава напредъка на държавите-членки по посока на постигане на техните цели.

3.3. Икономически и екологични последици

Съгласно разпоредбите на Директива 2003/30/ЕО, в настоящия доклад за напредъка следва да бъдат обхванати редица икономически и екологични аспекти във връзка с развитието на биогоривата.

От икономическа гледна точка, увеличеното използване на биогорива допринесе за сигурността на доставките, чрез намаляване на потреблението на минерални горива и

диверсификация на потреблението на горива в ЕС. През 2007 г. в ЕС бяха заменени с биогорива 1 593 милиона литра бензин и 7 730 милиона литра дизелово гориво. Това е близо 3% от общото потребление на горива в автомобилния транспорт в ЕС. Във връзка с целите за 2010 г. (и 2020 г.), този дял, разбира се, ще нарасне.

Друг принос на секторите на биомасата и биогоривата към икономиката се състои в създаването на допълнителни работни места. През 2005 г. броят на заетите във връзка с енергийното използване на биомаса извън електроенергетиката е бил 600 000 души, други 100 000 души са имали заетост във връзка с използването на биомаса в електроенергетиката и с биогоривата, а още 50 000 души са имали работни места в областта на биогаза. Освен това, селското и горското стопанство играят важна роля в доставките на гориво за технологиите, базирани на биомаса. Свързаните със сектора на възобновяемата енергия селскостопански дейности създават брутна добавена стойност от над 9 милиарда евро годишно¹⁷.

Нетното намаление на емисиите на парникови газове, постигнато в ЕС в резултат на доставените на пазара и използвани биогорива през 2006 г. и 2007 г. възлезе съответно на 9,7 и 14,0 млн. тона CO₂ екв.¹⁸ В тази оценка е отчетен фактът, че по-голямата част от потреблението на биогорива в ЕС е покрито чрез възстановено ползване на наскоро изоставени земеделски земи или чрез забавяне на темпа на увеличение на запустелите селскостопански земи в ЕС. Това не винаги е вярно по отношение на вносите за ЕС биогорива или на биогоривата, произведени от вносни суровини, а делът на вносите биогорива нараства (въпреки че голяма част от този внос е в резултат на субсидиите на САЩ за износ на биодизелово гориво). В този контекст, Европейската комисия понастоящем анализира въпроса за непрякото влияние върху начина на използване на земята и възможните въздействия чрез политика.

Производството на биогорива допринася също и за увеличаване на интензивността на селскостопанското производство в ЕС, което може да увеличи натиска върху такива видове земеползване, които са свързани с висока степен на биоразнообразие и на натрупване на въглерод в почвата, както и да доведе до увеличаване на използването на торове. От друга страна, обаче, то може да намали темпа на изоставянето на земеделски земи, което би имало положителни последици по отношение на ерозията и предпазването от пожари, както и за поддържането на ландшафта и на биоразнообразието. Съгласно новата Директива за възобновяемата енергия и Директивата за качеството на горивата, от стопанските оператори и държавите-членки се изисква да докладват по-подробно за промените в начина на използване на земята и другите въздействия върху околната среда, дължащи се на увеличеното производство на биогорива. Допълнителни подробности за анализа на икономическите и екологичните последици са дадени в Документа на службите на Комисията, придружаващ настоящото Съобщение.

При все, че настоящият анализ потвърждава положителното въздействие на досега следваната политика, от съществено значение е планираният по-нататъшен ръст на използването на биогорива да се осъществява в съответствие с критерии за устойчиво развитие. Такива критерии са включени в новата Директива за възобновяемата енергия и в Директивата за качеството на горивата, като те покриват минималните изисквания

¹⁷ По данни във връзка с предстоящия проект Employ RES, изпълнители: Fraunhofer ISI и др. (поръчан от Европейската комисия)

¹⁸ Тези стойности са получени по методиката на Японския екологичен съвет (JEC)

за намаляване на емисиите на парникови газове и за избягване на вредни последици от промени в начина на ползване на земеделски земи.

3.4. Допълнителни мерки, необходими за транспортния сектор

В допълнение към политиките за биогоривата, в последните две години Общността предприе редица други инициативи за постигане на по-голяма екологосъобразност на транспортния сектор. Те включват Регламента за емисиите на CO₂ от автомобилите¹⁹ (за намаление на емисиите от автомобили, използвани за превоз на хора), както и Директивата за насърчаване на чистите и енергийно ефективни автомобили²⁰ (с която се създават „зелени“ правила за обществените поръчки на автомобили). През 2008 г. Европейската комисия прие Стратегията за постигане на по-екологосъобразен транспорт²¹, която следва да насърчи използването на екологично по-чисти превозни средства и на по-добра транспортна логистика.

Увеличаването на дела на възобновяемата енергия в транспорта, както и подобряването на енергийната ефективност на двигателите и превозните средства, ще продължат да бъдат ключови приоритети за ЕС, с оглед намаляване на зависимостта от нефтопродукти в транспортния сектор. При все, че е необходим по-бърз напредък в сектора на автомобилния транспорт (поради неговия голям обем и бърз темп на нарастване), развитията в другите видове транспорт, по-специално в авиацията, също имат важно значение.

4. ВЪЗБНОВЯЕМА ЕНЕРГИЯ, ИЗПОЛЗВАНА ЗА ОТОПЛЕНИЕ И КЛИМАТИЗАЦИЯ

Макар и използването на възобновяема енергия за отопление и климатизация да не е обхванато от европейското законодателство, за цялостната оценка на развитието на възобновяемата енергия в Европа е необходимо да бъде оценен и този сектор. За отопление и климатизация отиват приблизително 50% от общото крайно енергопотребление и 60% от крайното енергопотребление на всички видове възобновяема енергия. Доминиращо е използването на биомаса, но има участие също на топлинните слънчевите инсталации и на геотермалната енергия.

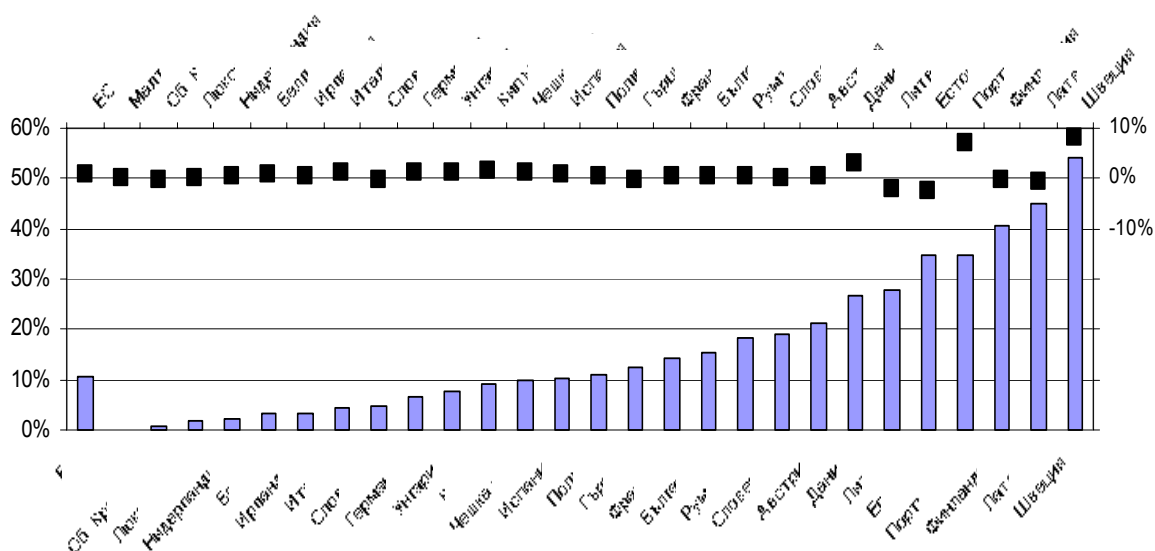
Въпреки относително високия дял на възобновяемата енергия в сектора, той все още е далеч от постигането на потенциала в това отношение. Действително, в повечето държави-членки не е обърнато достатъчно внимание на отоплението и климатизацията като сектор, в който може да се увеличи използването на възобновяема енергия, което отчасти се дължи на липсата на ясна законодателна рамка и стимули, както и на съществуването на непазарни по своята природа препятствия.

На следната диаграма са показани: **делът на възобновяемата енергия в сектора на отоплението през 2006 г. (колонките и лявата скала), както и съответният ръст през периода от 2004 г. до 2006 г. — стагниращ в почти всички държави-членки, с изключение само на три от тях (точките и дясната скала)**

¹⁹ На 17 декември 2008 г. преговорите за приемане на Регламент за емисиите на CO₂ от автомобили приключиха успешно на първо четене.

²⁰ Тази Директива бе приета от Европейския съвет и Европейския парламент през октомври 2008 г.

²¹ COM(2008)433. Съобщение относно постигането на по-екологосъобразен транспорт

Източник: Евростат

4.1. Ролята на сектора на енергията от биомаса в ЕС

Възобновяемите енергийни източници, използвани за отопление и климатизация, са различни, но доминиращо е използването на биомаса. Фактически биомасата е най-големият възобновяем енергиен източник по абсолютни показатели и (съгласно прогнози на PRIMES)²² се очаква в 2020 г. да допринесе с около две трети в прогнозния общ дял на възобновяемата енергия в първичното енергопотребление²³. Също така, важно е да се отбележи, че биомасата може да се използва за производство на топлинна енергия, на електроенергия, а също и под формата на „биогорива“ — т.е. използване на биомаса в транспорта. Това бе причината ЕС да подготви през 2005 г. Плана за действие за биомасата (BAP), където се изтъква необходимостта от координация на политиката, а също и причината за прегледа на сектора на биомасата в настоящия доклад.

През 2006 г. в страните от ЕС-27 са били използвани (като първично енергопотребление) 88 млн. тона н.е. биомаса, като увеличението спрямо 2005 г. е с 8%. Този резултат е все още далеч от достигането на съществуващия в ЕС потенциал за енергийно използване на биомасата, определен в Плана за действие за биомасата, според чиито оценки биомасата би могло да участва с около 150 млн. тона н.е. в нашето енергопотребление в 2010 г.

В Плана за действие за биомасата са набелязани 33 дейности за увеличаване на използването на биомаса, включително междусекторни мерки, отнасящи се за добиването на биомаса, финансирането и научно-изследователските работи²⁴, както и за създаването на национални планове за действие за биомасата. От друга страна, в

²² SEC(2008)85 Приложение към Оценката на въздействието, придружава пакета от документи за енергетиката и изменението на климата от 2008 г.

²³ Първичното енергопотребление изразява потреблението на енергийни източници, като например биомаса, в състоянието им преди тяхното преобразуване; крайното енергопотребление изразява енергията след преобразуването (електроенергия, топлинна енергия, транспортни горива).

²⁴ Този въпрос е проучен по-подробно в Документа на службите на Комисията, придружаващ настоящия доклад.

малкото на брой представени досега национални планове за действие²⁵, при все че се отчита важното значение на биомасата, има сериозни различия, което затруднява сравняването на стратегиите, а освен това в тези планове е отделено малко внимание на мобилизацията на нови ресурси от биомаса²⁶.

Проблемите във връзка с ръста на използването на биомаса за енергийни цели включват административни и непазарни препятствия, като например нуждата от по-ясни и хармонизирани дефиниции на термините (по-специално в областта на биомасата и отпадъците), както и затрудненията, произтичащи от усложнените правни процедури за получаването на разрешения (за повече подробности вижте Работния документ на службите на Комисията). Мерки по тези въпроси ще бъдат взети чрез новата Директива за възобновяемата енергия. В нея се изисква държавите-членки да докладват относно своите планове за разработването на ресурси от биомаса (като се използват хармонизирани данни), а също се изисква и Европейската комисия да докладва за изискванията за схема за устойчиво развитие във връзка с енергийните приложения на биомасата и, ако е уместно, да предложи такава схема.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Днес повече от всякога е ясно, че развитието на европейските ресурси от възобновяема енергия представлява съществен елемент в битката срещу изменението на климата. То е част от решението на въпросите в борбата за подобряване на сигурността и надеждността на енергийните доставки. Също така, при настоящата икономическа ситуация прилагането на технологиите за възобновяема енергия е добре дошло като източник на доходи и работна заетост. По тези причини Европейският съюз разработи политика за възобновяемата енергия и прие съответно законодателство.

В настоящия доклад е направен преглед на постигнатия напредък в развитието на възобновяемата енергия. Направеният анализ показва необходимостта от по-силна правна рамка, от вида на съдържащата се в наскоро приетата от Общността Директива за възобновяемата енергия.

Все още съществува вероятност Европа да не успее да постигне своите цели за 2010 г. в областта на възобновяемата енергия, въпреки законодателството, препоръките, призивите и дори правните действия срещу някои държави-членки. От друга страна, в последно време е налице известен напредък. Новите мерки в електроенергетиката доведоха до значителен ръст на използването на възобновяеми източници в някои държави-членки, шест от които са постигнали увеличение на дела на електроенергията от възобновяеми източници с над 2 процентни пункта в периода след 2004 г. В същото време, в седем държави-членки делът на електроенергията от възобновяеми източници е останал на постоянно равнище или дори е спаднал в периода след 2004 г. В транспортния сектор, доста широко разпространеното преминаване към използване на задължения за биогорива вместо данъчни облекчения допринесе за нарастване на дела на биогоривата в ЕС с 1,6 процентни пункта в периода след 2004 г., което в голяма степен се дължи на ръста с над 2 процентни пункта в 7 държави-членки.

²⁵ http://ec.europa.eu/energy/renewables/bioenergy/national_biomass_action_plans_en.htm

²⁶ Мобилизацията на допълнителна биомаса има важно значение, като се има предвид конкуренцията между различните приложения на биомасата, по-специално на дървесината, която се използва също и в дървопреработващата промишленост.

Въпреки постигнатия в последно време напредък, темпът на растеж остава бавен и препятствията срещу растежа, във всички разглеждани сектори, продължават да бъдат значителни в повечето държави-членки. Малко е вероятно Европа да изпълни някоя от двете цели, съответно за дела на електроенергията от възобновяеми източници и за дела на възобновяемата енергия в транспорта. Европейската комисия ще продължи да предприема правни действия, за да осигури спазването на съществуващите директиви и по този начин да ускори напредъка към изпълнение на целите за 2010 г.

**ОБОБЩЕНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА НАПРЕДЪКА НА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ В РАЗВИТИЕТО
НА ВЪЗОБНОВЯЕМАТА ЕНЕРГИЯ**

			Електроенергия			Биогорива		
	Дял в 2006 г. (%)	Цел за 2010 г. (%)	Скорошен ръст	Постигнат напредък	Дял в 2007 г. (%)	Цел за 2010 г. (%)	Скорошен ръст	Постигнат напредък
Австрия	61,6	78,1	☹	☹	4,2	5,75	☺	☺
Белгия	3,9	6	☺	☹	1,1	5,75	☺	☹
България	6,8	11	☹	☹	4,8 ²⁷	5,75	☺	☺
Кипър	0,0	6	☹	☹	0 ⁽²⁰⁰⁵⁾	5,75	☹	☹
Чешка реп.	4,1	8	☹	☹	0,5	2,5	☹	☹
Дания	25,9	29	☹	☺	0,1	5,75	☹	☹
Естония	1,5	5,1	☹	☹	0,1	5,75	☹	☹
Финландия	26,5	31,5	☹	☹	0,1 ⁽²⁰⁰⁶⁾	5,75	☹	☹
Франция	14,3	21	☹	☹	3,6	7,0	☺	☹
Германия	12,6	12,5	☺	☺	7,4	5,75	☺	☺
Гърция	8,8	20,1	☺	☹	1,2	5,75	☺	☹
Унгария	3,7	3,6	☺	☺	0,2	5,75	☹	☹
Ирландия	8,6	13,2	☺	☹	0,6	5,75	☹	☹
Италия	18,3	22,5	☺	☹	0,5	5,75	☹	☹
Латвия	40,4	49,3	☹	☹	0,1	5,75	☹	☹
Литва	3,9	7	☹	☹	4,4	5,75	☺	☺
Люксембург	3,7	5,7	☹	☹	1,5	5,75	☺	☹
Малта	0,0	5	☹	☹	1,1	1,25	☹	☺
Нидерландия	7,9	9	☺	☺	2,0	5,75	☺	☹
Полша	3,1	7,5	☹	☹	0,7	5,75	☹	☹
Португалия	31,2	39	☺	☹	2,5	5,75	☺	☹
Румъния	28,1	33	☹	☹	0,8	5,75	☹	☹
Словакия	16,0	31	☺	☹	2,5	5,75	☺	☹
Словения	28,3	33,6	☹	☹	0,8	3,5	☹	☹
Испания	19,1	29,4	☹	☹	1,1	5,75	☹	☹
Швеция	52,3	60,0	☹	☹	4,0	5,75	☺	☹
Об. кралство	4,6	10	☹	☹	0,8	5,0	☹	☹

²⁷

Тази стойност е предварителна. Тъй като процентният ръст в България не е потвърден, тя не е отчетена като една от държавите-членки с темп на растежа над средния в областта на биогоривата.

Източник: Евростат 2006: Дял на енергията от възобновяеми източници като процент от крайното енергопотребление, като е използвана нормализирана стойност на електропроизводството на ВЕЦ (включително електропотреблението за собствени нужди на сектора за производство на електроенергия и топлинна енергия, както и загубите при преноса)

Легенда за кодовите означения тип „емоотикони“

Напредък към постигането на целта	0-33%	34-66%	67-100%;
Растеж в периода 2004—2006/2007 г.	Промяна с 0 процентни пункта или отрицателна промяна	Промяна с между 0 и 1 процентни пункта	Промяна с повече от 1 процентен пункта
	☹	☺	☺

Като се имат предвид предизвикателствата и потенциалният голям принос на възобновяемата енергия за постигане на целите на ЕС във връзка с изменението на климата и в областта на енергетиката, новата европейска Директива за възобновяемата енергия, която ще влезе в сила в началото на 2009 г.²⁸, ще представлява едно добре дошло усилване на правната рамка. Обстоятелството, че държавите-членки ще трябва да подготвят до 2010 г. национални планове за действие означава, че всички държави-членки, включително тези, които имат много ограничен напредък по посока на постигането на приетите цели на ЕС, ще трябва да формулират ясни планове за начина, по който възнамеряват да постигнат своите цели — общо за възобновяема енергия и за възобновяема енергия в транспорта. Те ще трябва да изяснят как възнамеряват да реформират строителните правилници и режимите за проектиране, с оглед да увеличат използването на възобновяема енергия и да подобрят условията за достъп до електроенергийната мрежа. Те ще трябва да формулират: национални секторни цели, както и съответните мерки и насърчителни схеми, които да бъдат използвани за постигане на целите; специфични мерки за насърчаване на използването на енергия от биомаса; намерения за използване на (статистически) преноси на възобновяема енергия от други държави-членки; и, също така, своята оценка на ролята, която различните технологии ще имат за достигане на целите. Освен това, те ще трябва да въведат и да наблюдават спазването на критерии за устойчиво развитие по отношение на производството на биогорива, за да гарантират, че биогоривата имат ясно изразен и реален принос за изпълнение на екологичните цели.

С всички тези елементи Директивата ще осигури един стабилен режим в рамките на провежданата политика за ускорено развитие на възобновяемата енергия в ЕС през следващите дванадесет години. Европа понастоящем е в много по-добра и по-силна позиция да улесни развитието на своите възобновяеми енергийни ресурси и по този начин пряко да допринесе за преодоляване на ключовите енергийни проблеми на 21 век.

²⁸

Нова директива: http://www.europarl.europa.eu/sce/data/amend_motions_texts/doc/P6_AMA%282008%290369%28210-210%29_EN.doc